

§ 69 Abort och oföddas människovärde

BERIT SIMONSSON:

Ordförande! Jag yrkar bifall till min reservation, som också blir bifall till motion 2015:10 i punkterna 1 och 2. I det här anförandet koncentrerar jag mig på punkten 2 i motionen. Motionären önskar att kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan tar avstånd från talet om ett liv i vardande, då detta innebär ett relativiserande av människovärdet. Uttrycket en människa i vardande är ett citat från Läronämnden 1994 och 2013. En människa i vardande är ett tänkesätt som inte återfinns i biblisk människosyn.

Snart får vi lyssna till dessa ord i våra gudstjänster. I sjätte månaden blev ängeln Gabriel sänd av Gud till en jungfru i staden Nazareth i Galileen. Vilken sjätte månad är det fråga om? Det är ingen almanacksangivelse. Det är Elisabets sjätte graviditetsmånad, när hon bar på Johannes döparen. Hon var i vecka 20 till 24 när Maria fick besök av ängeln Gabriel. Gud har koll på graviditetsveckor. Vi läser vidare. Ängeln säger: Och se, din släkting Elisabet ska på sin ålderdom också få en son. Hon är nu i sjätte månaden. Johannes döparen var känd av Gud som en riktig person i sin mammas mage. Han var inte en människa i vardande. Han var riktig. Och redan som ett ofött barn i sin mammas mage står det att han blev uppfylld av helig ande. Det var dessutom läkaren Lukas som konstaterade detta. Han hade säkert också koll på graviditetsveckor.

Maria då, som nu bär på barnet Jesus, världens frälsare. Hon hälsar på hos Elisabet någon gång under de tre månader som är kvar tills Johannes döparen ska födas. Då är Maria själv någonstans mellan vecka 1 och 12 i sin graviditet. Med Läronämndens tidigare resonemang att fostret är en människa i vardande skulle Jesus då vara någon i vardande. Men Elisabet har bättre reda med sig. Hon hälsar Maria och det högst tre månader gamla barnet i Marias mage med följande ord: Varför händer det mig att min Herres mor kommer till mig? Elisabet kallar alltså barnet i Marias mage för Herre.

I betänkandet som är här har Läronämnden ett yttrande i abortfrågan, men bara halva finns med i betänkandet. Den halvan som saknas är den där det talas om en människa i vardande. Då undrar jag utifrån min reservation: Är vi redan bönhörda, eller är det en underlåtelse att det står på det viset?

NASRIN SJÖGREN:

I januari 2003 gjorde jag som 20-åring en abort på Södersjukhuset i Stockholm. Det var en motvillig abort på grund av press från omgivningen och obefintligt stöd omkring mig.

Låt mig tala klarspråk. Jag varken planerade eller önskade barnet innan det blev till. Jag var Gudsförnekande och abortliberal vänsterveganfeminist men kände igenom och trots allt att det var fel med abort när det plötsligt gällde mig personligen. Det fortsatte att kännas fruktansvärt fel under och efter aborten. Efteråt var jag fastkedjad med ångesten och skulden utan någon att söka nåd och befrielse av. Till det yttre spelade jag oberörd. Inåt dränkte jag sorgen och skulden med tillfälliga relationer och alkohol.

Sedan blev jag kristen och fick då bekräftelse utifrån på min subjektiva upplevelse. Precis som Läronämnden konstaterade 1993: Kyrkan lär att fostret har integritet och orubbligt värde och att mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket. Läronämnden har ett gediget stöd i dels 2 000 års kyrkohistoria, dels i samlad och enig biologivetenskap, något som bekräftas i vilken biologibok som helst. Det var

mitt eget livs levande verkliga barn jag lät döda. Det var objektivt fel, för det kränkte barnets mest basala mänskliga rättighet, rätten till det egna livet. Skuldbelägger jag nu? I så fall skuldbelägger jag mig själv, något vi alla här inne gör i egenskap av gudstjänstbesökare varje söndag i syndabekännelsen i högmässan.

Det är kyrkans uppgift att benämna och belysa skuld i både samhället och den enskildes liv, för att sedan kunna förlåta och befria från just den skulden. Varför dog Jesus annars på korset? För att ta vår högst verkliga och mycket allvarliga skuld på sig. Om man inte tror på det, tror man inte heller på nödvändigheten i Jesu korsoffer. Då tror man heller inte på det absolut mest grundläggande i den kristna tron. Då är man med tvingande logik inte längre kristen. På grund av sin otydlighet lämnar Svenska kyrkan kvinnor i krisgraviditeter och postabortiva kvinnor som är själv i sticket. Här behöver kyrkan ge sitt fulla stöd, diakonalt, pastoralt, praktiskt och moraliskt. Allt det stödet måste utgå från verkligheten att det handlar om två skyddsvärda individer med orubbligt värde. Som postabortiv kristen kvinna förväntar jag mig stöd, bekräftelse och ett erkännande från min egen kyrka av såväl mitt genomlevda trauma som mitt dödade barns värdighet och mänsklighet. Allt annat är ett totalt svek.

Här råder en enorm rädsla och flathet i Svenska kyrkan. I praktiken står Svenska kyrkan inte för Läronämndens uttalande från 1993. Inte ens dåvarande ärkebiskopen Anders Wejryd klarade av att tydligt stå upp för det som Läronämnden tydligt har uttryckt. I januari 2013 bjöds jag som representant för en människorättsorganisation till ett samtal med dåvarande biskopen. Genomgående talades det där om människor i vardande, liv i vardande, och att abort inte är att döda. När till och med dåvarande ärkebiskopen och kyrkosekreterare Cristina Grenholm, som omnämns som chefs-teolog i Svenska Dagbladet, Kyrkans tidning, Sveriges radio och på Svenska kyrkans hemsida, själva i ett formellt möte explicit upprepade gånger uttrycker raka motsatsen till Läronämnden 1993, blir det akuta behovet av en teologisk kommitté på området extremt uppenbart. Ska Svenska kyrkan ha något att säga i samhällsdebatten om aborter? Är det i sin ordning att barn som överlever aborter ligger och självdör i skålar i ensamhet i uppåt 30 till 60 minuter, samtidigt som exakt lika gamla nyfödda räddas på samma sjukhus enbart för att se föräldrarnas suggestiva känslor? En teologisk kommitté är nödvändig för att reda ut den förvirring som bevisligen råder från högsta ledningen och hela vägen ner i organisationen.

Därför yrkar jag bifall till samtliga att-satser i motion 2015:97, Svenska kyrkans syn på abort och ofödda. Tack.

DAG SANDAHL:

Ordförande! Jag yrkar bifall till reservationen. Så tänker jag på Anne-Marie Thunberg. Den kyrkliga ungdomsrörelsen sa för mer än 40 år sedan nej till helt fria aborter, därtill stimulerad av socialdemokraten Anne-Marie Thunberg, som ingen av oss har läst på många, många år. Det var en begåvad kvinna. Det var hon som försåg oss med sammanställningen Social Debatt, outtröttligt, och arbetade i Vår Lösen. Hon hävdade, att det abortförslag som las fram stred mot grundläggande socialdemokratiska värderingar. Det imponerade på mig. Det imponerade inte på dem som då satt i partiledningen. Jag beklagar det.

Vi har mer än 30 000 aborter per år. I början på 70-talet hade ingen kunnat tänka sig, att det skulle vara konsekvensen av lagstiftningen. Ingen hade tänkt sig detta. Då tänkte man sig, att om vi bara får legala aborter får vi ordning på det här. Sedan kan

folk ha ordning på sina preventivmedel. Det är ändå ett modernt samhälle och vi behöver inte ha stickorna till något annat än att sticka med under kyrkomötet.

Det blev inte riktigt så. Jag tycker att det är en politisk fråga att förklara varför det blev på det viset. Det här är i högsta grad politiska och inte bara personliga frågor. I kyrkomötet blir det bara personliga och inte politiska. Här blir det tal om att skuldbelägga. Utskottet anser att det höga antalet aborter är olyckligt, och det får man mothåll på i utskottet. Det är ändå uppseendeväckande, för det brukar vi väl ändå vara överens om. Vi behöver inte ha höga aborttal också om vi har möjlighet att lagstiftningsvägen ge möjlighet till abort. Utskottet anser att det höga antalet aborter är olyckligt, men i det särskilda yttrandet heter det ju något helt annat. Vi kan inte ställa oss bakom meningen och utskottet pekar på selektiva aborter. Jag antar att man därmed menar aborter som styrs till exempel av kön. Vi vill ha en pojke, inte en flicka, eller tvärtom. Nog är det här knepigt, och det utöver det hanterliga. Så anser ni i det särskilda yttrandet att ingen som gör abort förtjänar att skuldbeläggas, när man har talat om det. Är detta ett anständigt sällskap med präster som har varit själasörjare i årtal och inte ägnat sig åt den skuldbeläggningen men än det vi gör själva, precis som Nasrin sa, i syndabekännelse och bot? Varför ska vi ha bilder av usla präster som inte kan hantera människor i nöd? Det gör mig faktiskt upprörd.

Det särskilda yttrandet har jag ingen respekt för. Utskottet har jag större respekt för. Men frågan ställs faktiskt som en politisk fråga. Hur ska vi ha det med abort-frågan politiskt?

ELISE NILSSON:

Jag tror på en Gud som alltid vill livet, en Gud som vävde oss i moderlivet och såg oss innan vi föddes, en Gud som går med oss vart vi än går, må det vara i mörker eller i ljus, och som delar allt som händer oss. En Gud som vill att vi ska finnas och lägger liv i våra händer att värna och vårda, våra egna liv och andras liv. Det är ett ansvar som anförtros oss och det är vår uppgift att ta emot det. Det är vår uppgift att låta livet växa, att värna varje människas värde och rättigheter, att arbeta mot alla former av diskriminering och förtryck, så att varje människa får rum att finnas. Att inte ge upp hoppet om fred och mat åt alla. Liv är så mycket mer än att ett hjärta slår.

Jag tror på en Gud som alltid vill livet och som bättre än någon annan vet att vägen till livet ibland går genom döden. En Gud som vill att vi ska inse att för var och en av oss händer det, att livet inte blir som vi har tänkt oss, och inte heller Jesus dömer oss. En Gud som vet att ibland måste vi gå vägar som varken vi eller Gud önskar att vi behövde gå, en Gud som delar vandan, utsattheten, skam och skuldkänslor, som delar allt det som är död så att livet blir möjligt. Därför är också vi kallade att gå med vår medmänniska på den av två svåra vägar som hon väljer, att avsluta en graviditet genom abort eller att ta emot ett barn som hon av en eller annan anledning ser sig ha svårt att ta hand om. Död är så mycket mer än att ett hjärta inte slår.

Det är inte så enkelt att en väg är död och en väg är liv när någon står inför en önskad graviditet. Snarare är det så, att alla vägar då är vägar genom död till liv, för varje väg rymmer svårighet och möjlighet. Varje kvinna i den situationen bär sin egen berättelse och varje kvinna har rätt att fatta sitt eget beslut. Vi som kyrka ska inte säga vilken väg som är rätt för alla och därigenom skuldbelägga den som väljer annorlunda. Vad vi ska göra är liksom Jesus, lyssna till den enskildas berättelse och vara ett stöd för henne på den väg hon väljer genom svårighet till möjlighet.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

JULIA KRONLID:

Ordförande! För tydlighetens skull vill jag börja med mina yrkanden och förslag. Jag yrkar bifall till motion 2015:97 gällande punkt 1 och 4. Gällande punkt 2 instämmer jag med utskottet att yrkande 2 kan anses vara besvarat med hänvisning till Läronämndens tidigare yttrande, men vi anser att motiveringen kan göras tydligare. Vårt förslag till motivering är: då Läronämnden redan slagit fast att fostret har integritet och orubbligt värde och att mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket, ska inte talet om ett liv i vardande användas för att relativisera människovärdet och abortens etiska dilemma. Därmed kan motionens yrkande 2 vara besvarat.

Utskottet föreslår att yrkande 3 ska avslås, men vi anser att det också ska vara besvarat. Vårt förslag till motivering är: det finns redan en läronämnd som har slagit fast att fostret har integritet och orubbligt värde och att mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket. Denna syn har inte förändrats i Svenska kyrkan och därför ska yrkande 3 anses vara besvarat.

Ordförande! Abort är ingen enkel fråga. I en statlig utredning från 1989 framhålls kvinnan och fostret som två individer som är skyddsvärda och att den ena partens intresse ibland måste gå före den andres och där fostrets intresse bör väga tyngre allt efter som fosterutvecklingen fortskrider. Om en offentlig utredning från staten kan framhålla kvinnan och fostret som två skyddsvärda individer anser jag, att också Svenska kyrkan kan göra det. Ett sådant resonemang hör vi dock sällan i dagens samhällsdebatt, utan abortfrågan har blivit enkelspårig och begränsats till att helt och hållet handla om kvinnans kropp, och fostret ska väl helst ses som en cellklump utan värde. Självklart ska vi också ta hänsyn till kvinnans situation och hennes perspektiv, men vi måste också kunna prata om det andra perspektivet. Annars skulle vi ju tillåta abort fram till födelseögonblicket, och det gör vi ju inte.

Inom Svenska kyrkan tror vi på människan skapad till Guds avbild och varje människas unika värde. Detta måste vara vägledande. I psalm 139, vers 13–16, står följande:

Ty du har skapat mina njurar, Du sammanvävde mig i min moders liv.
Jag tackar dig för att jag är danad så övermåttan underbart; Ja, underbara äro dina verk, Min själ vet det väl. Benen i min kropp voro icke förborgade för dig, när jag bereddes i det fördolda, när jag bildades i jordens djup. Dina ögon sågo mig, när jag ännu knappast var formad; Alla mina dagar blevo uppskrivna i din bok, De voro bestämda, förrän någon av dem hade kommit.

Detta är väldigt fina ord som jag anser att Svenska kyrkan behöver bejaka. Sedan vilken gräns som ska finnas för laglig abort, som jag tycker fortfarande ska finnas i Sverige, får politikerna i regering och riksdag ta ställning till. Däremot måste samtalet och reflektionen över livets början få hållas levande i Svenska kyrkan. Tack så mycket.

ALVE SVENSSON:

Ordförande! Jag ska eventuellt göra ett yrkande, men jag vill bara avvakta en liten stund. Jag vet inte om ni hörde på radions program ett härom kvällen. Det kanske är en vecka sedan. Det var ett program som hette Tendens, där en kvinna med anledning av att det var 40 år med fri abort i Sverige intervjuade några som hade varit med om både en illegal abort innan det blev fri abort och sedan vanlig abort och en kvinna som hade varit med om tre aborter. Det berättades i programmet att

ungefär en miljon aborter har genomförts i Sverige under dessa 40 år och jag jag tyckte det var minst sagt skakande att höra att det blev så många på 40 år.

Jag tycker det har sagts många viktiga saker här. Det skrivits viktiga saker i Läronämndens yttrande och även i utskottets övervägande, men det är en sak som jag funderar över om vi skulle haka vidare på. Det är det som står i övervägandena, ”att området sexualitet och abort är något som skulle behöva bearbetas ytterligare”. Är det för sent att göra ett sådant tilläggsyrkande nu, ordförande?

ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Det borde ju kunna fungera utifrån att det är berett i utskott, som ett tilläggsyrkande.

ALVE SVENSSON:

Då vill jag göra det. Jag lämnar in det skriftligt. Tack för ordet.

BERTH LÖNDAHL:

Att föda barn är ett livslångt åtagande. Att välja bort ett barn i en abort är också ett livslångt åtagande. Jag har hört berättelser både från de kvinnor som har haft ett ofrivilligt missfall och från de kvinnor som har valt abort. De här berättelserna är väldigt likartade varandra. På samma sätt har jag fått sitta och lyssna som präst på en kvinnas förtvivlan över det missfall som skedde i kanske sextonde eller artonde veckan, längtan efter det barn som aldrig föddes. På samma sätt har jag lyssnat på de kvinnor som har haft en abort som kanske ligger 20 eller 30 år tillbaka i tiden. Men det barnet har också satt ett spår i en kvinnas livmoder som hon inte kan glömma. Jag har suttit och lyssnat till detta ett flertal gånger. Oavsett om det har handlat om ett missfall eller om det har handlat om en abort har det handlat om en kvinnas erfarenhet långt senare: Detta barnet var en människa i min livmoder.

Så har jag också sett något annat och då knyter jag an till vad Dag sa. Jag har också sett avlösningens styrka. Styrkan i att vid tillfälle får tillsäga en människa avlösning, en människa som långt, långt senare har reflekterat över den abort hon valde i en situation som kanske var omöjlig. Hon såg inget annat alternativ. Hon kanske var tvingad av omgivningen eller var under stor press utav en man som ville överge henne, eller någonting sådant. Jag har ändå sett avlösningens styrka, att få tillsäga en människa: Dina synder är dig förlåtna. Att då till den människan säga att detta bara är en skuld känsla, detta är inte en realitet, detta är inte en saklig skuld skulle vara att förneka hennes erfarenhet av att det barnet satte spår i hennes livmoder.

Jag har också ett flertal gånger sett, hur man har kunnat resa sig upp och ta till sig livet och på något konstigt sätt ta till sig det barn som aldrig föddes som ett verkligt barn. Jag har överlämnat dopljus till mödrar som aldrig födde sitt barn, och det ljuset har fått brinna ut som en påminnelse i djup tacksamhet över vad Jesus Kristus har burit för en människas skull. Avlösningens kraft ska vi inte underskatta och det är en prästerlig förpliktelse att förmedla den.

Min sista kommentar är att jag vill tillstyrka reservationen.

BISKOP FREDRIK MODÉUS:

Jag vill börja med att tillstyrka utskottets förslag och egentligen bara återvända till det som Läronämnden i Svenska kyrkan har sagt under mycket lång tid och som har framhållits här, nämligen att kyrkan lär att fostret har integritet och orubbligt värde och att ett mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket. Det är utgångspunkten.

Sedan tror jag det är mycket få i detta rum som tänker någonting annat än att vi behöver en väl genomtänkt abortlagstiftning, som naturligtvis kan formuleras på olika sätt, men där jag tänker att den vi nu har i grunden är klok och genomtänkt. Det är ju så att vi har sett, vi ser och vi kommer att se ett antal abortsituationer som verkliga etiska dilemman, som Läronämnden också framhåller. Men det är viktigt med ett regelverk och lagar som tar hand om den mycket, mycket svåra situation som det är när en kvinna eller när ett par hamnar i en sådan här situation.

Låt mig få lägga till två saker. Det ena är, att jag tror vi behöver bli bättre på att samtala om en fråga som så fort den väcks väcker så starka känslor att det tycks omöjligt att föra ett långsamt, efterforsknande samtal om detta. Någonting behöver göras, som gör att det blir möjligt att tala om denna fråga igen på ett någorlunda nyanserat sätt. Det andra jag vill säga är, att det är alldeles uppenbart som Alve Svensson sa. Vi behöver också hitta ett sätt att tala om sexualitet, alltså om de frågor som liksom gömmer sig under den fråga som vi inte heller kan prata om, nämligen abortfrågan.

Jag tog för några månader sedan del av Svenska kyrkans senaste officiella uttalande om sexualiteten. Det är från 1942. Läs gärna det. Man ryser. Något behöver göras.

EVELINA JOHANSSON:

Ordförande! Vi hörde nyligen från talarstolen att död är så mycket mer än att ett hjärta inte slår, att liv är så mycket mer än att ett hjärta slår. Det låter kanske vackert, men vem tänker på allvar på det sättet när man står vid en älskad människas döda kropp? Det må vara ett barn yngre än 9 månader, det må vara en gammal människa på 90 plus. Vem tänker på allvar då, att döden inte har inträffat och att det inte är en stor och påtaglig och verklig skillnad mellan det kroppsliga livet och den kroppsliga döden? Det kan vara att man på olika sätt kan argumentera för när livet har sin början, om man så vill. Många goda tankar har lyfts om hur döden när den inträder ska hanteras i de här sammanhangen. Men vi tror på en Gud som tagit kropp och som dött en kroppslig död, en sann död, inte en skendöd som vissa har hävdad i konstiga, obskyra riktningar av tolkningar av Jesu död. Vi tror på en verklig död för vår skull och en verklig uppståndelse. Att vi tror och hoppas för vår egen del på de dödas uppståndelse och ett evigt liv kan inte vara ett skäl att förneka den kroppliga dödens realitet och därmed också sorgens realitet vid den kroppsliga döden.

CAMILLA PERSSON:

Utskottet har besvarat punkt 1 och 2 genom Läronämndens yttrande. Jag citerar: "Läronämnden menar att det krävs medvetenhet, öppenhet och känslighet för att människor lever under olika sociala och politiska förhållanden i världen." Vidare avslår vi punkt 3 på grund av att det redan finns en teologisk kommitté och punkt 4 på grund av att det pågår ett arbete. Vi anser att Svenska kyrkan ska arbeta för att se till medlemmarnas behov, och då alla medlemmar är olika är även behovet av stöd olika från Svenska kyrkan. Vi anser att vi inte ska ta ställning till och arbeta för någonting som inte är till gagn för vare sig kyrka eller medlemmar och som gör att vi hamnar i situationer som vi inte vill vara i och där vi går andra förenings och organisationers ärenden.

Ja, det är 30 000 aborter per år. Men som Berth Löndahl sa är det ju inte bara ren abort. De vill ta bort barnet av olika anledningar. Mina föräldrar fick 13 gånger beskedet: Ni ska få barn. De önskade sig 3 till 5 barn minst. De fick 3 och fick

behålla 2. Det finns så mycket mer i livet. Det är jobbigt. Jag har själv en tatuering i nacken för min yngste bror som inte är med oss längre. Det är svårt att diskutera denna fråga och vi bör stå bakom varje medlems behov. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 125.